

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויזן - גליון תר"ד

סעודה שלישית פרשת ואתחנן תש"ע לפ"ק

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויזן - לאק שעלדריק

אמנם עדיין היה צריך לתקן את ה' אחרונה מהשם הוי"ה, שנפגמה בחטא עין הדעת על ידי שנפרדה מג' אותיות יה"ו, ונתקנה על ידי משה רבינו, שנתן לנו את התורה הכלולה מחמשה חומשי תורה כנגד ה' אחרונה, ואז נשלמו על ידו כל ד' אותיות השם הוי"ה. והיו פירושי הכתוב (שמות ו-ב) וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה', וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא-ל שד-י ושמו הוי"ה לא נודעתי להם, רמז לו הקב"ה שהאבות לא תיקנו כל השם, עד שבא משה והשלים את התיקון.

ובפרי צדיק (להגה"ק רבי צדוק הכהן) כתב (בפרשת נשא אות יג), מהרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע, שפעם אחת הלך בדרך, ונודמן לפניו גוי שנסע בעגלה עם משא כבד של שחת שנקרא בלשון אדיש "היי", והנה נפלה העגלה עם כל השחת ולא היה יכול הגוי להרימה. פנה הגוי בבקשה אל הרבי ר' זושא שישע לו להרים את השחת, והרבי ר' זושא שהיה אדם חלש השיב לו שאין לו כח, אמר לו הגוי, יכול אתה להרים את ההי אבל איך רוצה. והנה כדרכם של צדיקים שלומדים מכל מצב דרך בעבודת ה', אמר הרבי ר' זושא לעצמו, זושא האם שמעת מהו אומר, שאתה יכול להרים את ההי, אחרונה שהיא השכינה הקדושה, אלא שאיך רוצה בכך ע"ש.

והנה הארבע מינים של הלולב, מבוואר בזהר הק' (ח"א כג): שהם רוא דשמא קדישא, ארבע אותיות הוי"ה ע"כ. ובתפלת יהי רצון (קדם נפילת לולב) נאמר, בפרי עין הדר וכו', אותיות שמך המיוחד, תקרב אחד אל אחד, והיו לאחדים בידי וכו'. ובתפלת יהי רצון (באיגוד הלולב) נאמר, כי האתרוג הוא נגד מילוי ה' האחרונה של השם הוי"ה ע"כ. ויש לומר דמהאי מעמא מאגדין כל השלשה מינים חוץ מן האתרוג, ונמלין האתרוג מופרד משאר המינים, אתרוג בשמאל ושאר המינים בימין, כי חמא עין הדעת אתרוג היה (כ"ד מו-ה), ובפרדס יוסף (פ' אמור אות ק) כתב מספר הקול קול יעקב, על פי המדרש (כ"ד ב-ג) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד (בראשית א-ה), זה יום הכיפורים עשרה בתשרי, אם כן יום שישני היה ביום מ"ז בתשרי, יום א' דסוכות, ובאותו יום חמא אדם הראשון, ולפיכך ולקחתם לכם ביום הראשון (כ"ג-ב), לכפר על חטא ראשון שהיה בזה היום. והיו שאמרו בתנחומא (שם כב) ראשון לחשבון עונות ע"כ. (ועין בהקדמת ש"ת בית אפרים) ולכן מפרדין האתרוג משאר המינים, להורות על הפרוד שנעשה בארבע אותיות שם הוי"ה, שה' אחרונה נפרד משאר האותיות - ומבוואר במדרש (ויק"ד ל-ד) שהאתרוג הוא נגד הלב ע"ש. וזה עולה עם מה שכתב בתקוני זהר (תקן כב כג): דאות ה' בלבא.

ומעתה יש לומר כי משה רבינו הרגיש שאם לא יכנס להארץ, אז יחרב הבית המקדש, ויתעוררו הגליות, ואז איכ"ה ישבה בדרד, ותהיה השכינה, שהיא ה' האחרונה מתנודדת, ולא מצאה הינה מנוח לכף רגלה (בראשית ה-ט), ואמרו בתקוני זהר (הקדמה א): דקאי על השכינה שהיא ה' האחרונה של השם. ובהיות שתקין זה בא על ידי משה, על כן אמר, ואתחנן אל הוי"ה דיקא בעת ההוא, שיכנס להארץ, שעל ידי זה יתחברו יחד אותיות הוי"ה, ואמר ה' אלוקים אתה ה' חלולת להראות את עבדך וגו', תיקון האות ה' החלולת להראות על ידי, ורמז בה גם הארבע מינים, אתרוג לולב הדם ערבה, שהם נגד הארבע אותיות, והתחנן שלא יהיה בהם פירוד, אשר על ידי זה יש פירוד גם בהארבע מינים, שהלולב בימין והאתרוג בשמאל, וכמו שגרמו את גדלך ואת ירך החזקה, ועל ידי שיכנס לארץ, יזכו לעולם התיקון, ועל זה רמז, אשר מי א-ל בשמים ובארץ, שרמזו גם כן על ה' האחרונה, כי אות ה' נכתבה בג' מילואים (ה"ה ה"י ה"א), שעולה ביחד כמספר א-ל.

אמנם יש לומר, כי לפי סדר הכתובים, ולקחתם לכם ביום הראשון, פרי עין הדר, וכפת תמרים, וענף עץ אבות, וערבי נחל, ושמתם לפני הוי"ה אלוקים דייקא, אם כן האתרוג הוא נגד אות הראשונה, אות וי"ד, ולכן נפלה פסמתו פסולה (סוכה לד:), כי הפיטם הוא הקצוץ של יוד. ואם כן הערבה היא נגד ה' האחרונה. וזה עולה בקנה אחד עם מה שנאמר (בידי רצון שם) דשני בדי ערבות הם כנגד משה ואהרן, כי לפי מה שנתבאר לעיל הוי משה תיקון של ה' האחרונה, ומשה ואהרן שקולים המה, ולכן הם מכוונים נגד שני בדי הערבה.

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמור, ה' אלוקים החלולת להראות את עבדך, את גדלך ואת ירך החזקה, אשר מי א-ל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך (ג-ב). ויש להבין מה שאמר אל ה' שהוא לכאורה נראה כמוותר, דהא פשיטא שתחנתו היתה אל ה', וכמו שאמר להלאה, ה' אלוקים אתה החלולת וגו'. ובספר מגלה עמוקות (אופן קד) כתב לרמז בפסוק זה על מצות הארבעה מינים שנמשלים בחג הסוכות, אתה החלולת להראות את עבדך ר"ת אעל"ה, שהוא סוד ד' מינים, אתרוג ערבה לולב הדם, מבוואר בזהר הק' (פ' תצא תקמה) על פסוק אמרתי אעל"ה בתמר (שיר ו-ט) ע"ש. ונמלין את הלולב בימין, והו שאמר את גדלך (כי גדולה הוא חסד, ימין), ואת האתרוג בשמאל, והו שאמר ואת ירך החזקה שהוא יד שמאל. וכבר האריך האריז"ל שד' מינים שבלולב עולים אלף כ"ד, אתרוג לולב הדם ערב"ה, והוא גם כן מספר א"ת גדלך ואת ירך החזקה שהוא גם כן עולה בגמטריא אלף כ"ד. ולכן אמר משה אשר מי א-ל בשמים, א-ל דוקא, שסודו אתרוג לולב שבו מנענע מעלה ומטה. ולכן ביקש אעבר"ה, שהוא בהיפוך אתון ארבע"ה, לרמזו על הארבעה מינים ע"ש בארוכה. (והובא גם באגרא דפרקא אות שעו). ויש להבין שייכות מצוה זו לכאן. וגם למה באמת נמלין האתרוג בשמאל והלולב בימין, ולמה נרמז דין זה כאן דייקא.

בהפטורה (ישעיה מ-א) נחמו נחמו עמי יאמר אלוקים וגו', כי לקחה מיד ה' כפלים בכל הפאטורה, קול קורא במדבר, פנו דרך ה', ישרו בערבה מסלה לאלקינו ע"כ. ויש להבין הכוונה כי לקחה מיד ה' כפלים, הלא עונשי ה' הם במדה ובמשקל כפי החמא, ולא מעניש בכפל. גם מה שאמר ישרו בערבה מסלה לאלקינו.

ונראה בהקדם לבאר הכתוב, על נהרות כבל שם ישבנו גם ככינו בזכרנו את ציון, על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו וגו' (ההלים קלז-א). ויש להבין מה שהדגיש על ערבים דייקא תלינו כנורותינו. ויש לומר דאיחא בגמרא (ברכות ג) רבי אליעזר אומר שלש משמרות היו הלילה, ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כאר, שנאמר (ירמיה כה-ל) ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו וכו', ואומר, אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את ביתי, ושרפתי את היכלי, והגליתים לבין אומות העולם ע"כ. וכתב בתקוני זהר (תיקון סא קא): לבאר, כי שורש החשכות של הגליות הוא מחמת חמא עין הדעת, אשר בחמא זה גרם אדם הראשון להפריד את השכינה הקדושה, שהיא ה' אחרונה מהשם הוי"ה מג' אותיות ראשונות יה"ו. והו הרמז, שלש משמרות הוי' הלילה, הוי' הוא ג' אותיות יה"ו, שהקב"ה בוכה עליהן בג' משמרות של ה-לילה, היינו אות ה' של השכינה שנקראת לילה.

וכתב שם עוד, דהו מה שנאמר אחר שחמא אדם הראשון בעין הדעת, ויקרא ה' אלוקים אל האדם ויאמר לו איכה (בראשית ג-ט), איכ"ה היא אותיות אך ה', כלומר אך גרמת להפריד את ה' אחרונה מג' אותיות יה"ו. ועל כך קונן המקונן ירמיה הנביא (איכה א-א) איכה ישבה בדרד, איכ"ה היא אותיות אך ה', כלומר אך ה' ישבה בדרד, מופרדת מג' אותיות יה"ו ע"ש.

וזהו גם ענין התשובה, תשוב ה', שעל ידי החמא נעשה פירוד בהאות ה' האחרונה, ועל ידי התשובה תשוב ה' - ובוה נראה לבאר מה דפליגי התם, אי שלש משמרות היו הלילה, או ארבע משמרות, דבאמת אלו ואלו דברי אלוקים חיים, שקודם החמא כאשר הארבע אותיות של ה' היו מאוחדים יחד, או סדרן של הדברים הוא ארבע משמרות, ורק על ידי החמא שגרמה חורבן הבית, ונפרדה האות ה', ונשארו רק הג' אותיות, מאז שלש משמרות הוי' הלילה.

ובהמשך הדברים מבאר התיקוני זהר עוד, כי כדי לתקן ד' אותיות השם הוי"ה שנפגמו על ידי הפירוד בחמא עין הדעת, נתגלגל אדם הראשון בשלשה אבות אברהם יצחק ויעקב ובמשה רבינו, כי ג' האבות הקדושים תיקנו ג' אותיות יה"ו, אברהם אבינו תיקן ה' ראשונה מהשם הוי"ה כאשר ניתוספה אות ה' לשמו, יצחק אבינו תיקן אות ה', כי היה ראוי להיקרא על שם הצחוק, אלא שהוסף לו הקב"ה את ה', יעקב אבינו תיקן אות ו', לכן נאמר אצלו (שמות ג-י) ואלקי יעקב בתוספת אות ו'.

ולכן ביום הושענה רבה, שהוא יום תפלה גם על הגאולה, ונקרא הושענה רבא, על דרך שמבקשים יתגדל ויתקדש שמייה רבא, ויהא שמייה רבא, שלא יהא פירוד באותיות שמו ית'. על כן או אנו לוקחים הערבה לבדו, להורות כי ה' האחרונה נשארה לבדה, והיא פרודה משאר אותיות השם, וחובטין בו המשנה הכמות, להורות על ה' האחרונה. - וגם הערבה דומה לשפתים (ויקרא ל-ד), ובדבור יש ה' מוצאות הפה, ואיתא בתקוני זהר (תיקון כא נ"ג): ה' ה' אינון אמירה ודבורא ע"ש.

ובזה נחזור לעניינינו, כי חורבן הבית והגלות נגמו באות ה' האחרונה של השם הוי"ה, אשר היא האות היחידית שנכפלת בהשם ב' פעמים. ועל זה רמז, כי לקחה מיד הוי"ה כפלים ככל חמאותיה, והיינו שהמאותיה גרמו, שגלקח מיד הוי"ה כפלים, האות שהוא כפול בתוכה, היינו ה' האחרונה, זה גלקח מהשם הוי"ה עבור חמאותיה. ולכן בחיות שהגלויות הם לחייון ה' האחרונה, איכ"ה ישבה בדה, והערבה היא כנגד אות ה', על כן רמזו על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו, עבור הערבה שמכוון כנגד פירוד האות ה', ועל ערבים בתוכה, שבתוכה נרמזה ה', עבור זה גלינו מארצינו, ואנו יושבים על נהרות בבל. - ולעת קץ, כאשר נזכה להגאולה, ויגמם ה' שארית עמו, או קול קורא במדבר פנו דרך הוי"ה, להשלים ולחבר הפירוד שיש בחי"ה, ישורו 'בערבה', לקרב האות ה' למקומה, ונחמו נחמו עמי יאמר אלִיכם.

ובזה יש לבאר מה שמצינו ביוסף כאשר התוודע עם אחיו ואביו, שבכה חמשה בכיות, ב' (בפרשת מקץ), ויסב מעליהם ויבך (פ"ב-ד), ויבא החדרה ויבך שמה (פ"ג-ל), ושלשה (בפרשת ויגש), ויפול על צוארי בנימין ויבך (פ"ה-ז), וינשק לכל אחיו ויבך עליהם (פ"ח-ט), ושוב כאשר נפגש עם יעקב, ויפול על צוארו ויבך (פ"ט-כ), ובחלת סופר (פ"יג ויגש רכ"ב): כתב מעם על המספר של חמשה בכיות ע"ש. ולפי מה שנתבאר יש לומר, כי חז"ל (פ"ג-ל) אמרו שבכיות אלו היו על חורבן בית מקדשנו, שבכה יוסף על מקדש ראשון ועל מקדש שני שעתידין להיות בחלקו של בנימין, ובנימין בכה על צוארו, על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף, ועתיד ליחרב ע"ש. ובה נעשה פגם גם במלכות שמים, שנפרדה השכינה האות ה' האחרונה של השם הוי"ה, על כן בכה חמשה בכיות נגד האות ה' שנפגמה בחורבן בית אלִינו, איכה ישבה בדה.

אמנם יש לומר בזה עוד, כי הכתוב אומר (זכריה ה-ט) כה אמר ה' צבאות, צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית ישראל לששון ולשמחה ולמועדים טובים, והאמת והשלום אהבו (ובלבד שהיו אהבים האמת והשלום, מצ"ד). והיינו כמו שאמרו חז"ל (וי"א ט) מקדש שני שהיו עוסקים בתורה ובמצוות ובנגמלות חסדים, מפני מה חרב, מפני שנאת חנם שהיתה ביניהם ע"ש. ולכן הגאולה תהיה רק כאשר יתקנו החמט, והאמת והשלום אהבו.

ואמר הר"ק רבי יחזקאל מקומיר ז"ע, דהענין מה שבכו יוסף ובנימין עכשיו בשעת שמחה על החורבן שבעתיד, כי מעשה אבות סימן לבנים, ומה ששנאו השבטים את יוסף, וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום (בראשית לז-ד), זאת הביאה הפירוד של יוסף מבית אביו, וכאשר הרגישו כעת הפירוד ביניהם בשביל שנאת חנם, מיד ראו גם את החורבן, שאף הוא היה תוצאה של שנאת חנם, לפיכך בכה על כך, ששנאת חנם זו אשר גרמה עכשיו לתוצאות כאלה, תגרום גם בעתיד חורבנות עבדה"ק.

והנה החורבן גרמה ארבעה צומות לישראל, צום הרביעי והחמישי והשביעי והעשירי, ולכן כאשר נפגש יוסף עם אחיו בכה ארבעה פעמים, כי תוצאות השנאת חנם שלהם תגרום ליום צום ועינוי ארבעה פעמים. והנה איתא במדרש שם (כ"ד צ"ב) ויתן את קולו בכבי, כשם שלא פייס יוסף את אחיו אלא בכביה, כך הקב"ה אינו גואל את ישראל אלא מתוך בכיה, שנאמר (ירמיה לא-ה) בכבי יבואו ובתחנונים אוכלים ע"כ. ולכן כאשר נתאחד לאחר כ"ב שנה יוסף עם אביו יעקב, שבזה נשלם הגלות שלו, ופגישתו עם אביו רומז על הגאולה העתידה, כי כנסת ישראל נקרא יוסף, בני יעקב ויוסף סלה (תהלים עז-ט), ויעקב הקב"ה קראו א-ל (פ"ג-ל), וכאשר נתאחדו שוב יחד, בכה בכיה חמישית, רומז על הפיוס של הגאולה, בכיה האחרונה, בכבי יבואו ובתחנונים אוכלים. ולכן בכה יחד חמשה בכיות.

והנה ביפה תואר (שם) הקשה, אהא דאמרו, כשם שלא פייס יוסף את אחיו אלא בכביה, כך הקב"ה אינו גואל את ישראל אלא מתוך בכיה, דלכאורה התם יוסף המפייס בכה, והכא ישראל המתפייסים מהקב"ה הם הבוכים ע"ש. אמנם הר"ד"ק פירש שם, בכבי יבואו, יש בכי של שמחה, וישק יעקב לרחל וישא קולו ויבך (בראשית כ"ג-א), כן הוא זה, מרוב שמחה שיבואו לארצם יבכו, כי כמה שנים גלו ממנה ע"ש.

ולפי זה כן לעומת זה, גם הקב"ה כביכול יתעורר בשמחה, ככנים שחזרו לשלחן אביהם, וגם הוא כביכול ישמח ויבכה או.

אמנם גם אי קאי על ישראל, הרי אמרו חז"ל (פ"ג-ד) בשעה שאדם מצטער, שכינה מזה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מורעי וכו' ע"ש. והכתוב אומר, עמו אנכי בצרה (תהלים צא-ט), ובכל צער של אדם מישראל השכינה מצטמרת עמו, וכמו שמצינו אצל החורבן, ויקרא ה' אלִיכם צבאות' לכבי ולמספר ולקרחה ולחגור שק (ישעיה כב-ב). - וראיתי לספר על חסיד אחד, שבימי המלחמה חמפיהו הרשעים והכהו ופצעוהו, וכאשר בא הביתה היה שוחק ומזמר, ושאלו אותו לשמחה מה זו עושה, והשיב הרי למדנו שבזמן שאדם מצטער שכינה אומרת קלני מראשי, ואומר אני לבורא, ממני אל תצטער, כי מקבל אני יסורי באהבה עכ"ד. ועכ"פ כאשר בני ישראל בכבי יבואו, גם הקב"ה לעומתם בוכה ומצטער עמהם, ושפיר גם התם המפייס בוכה.

והנה החתם סופר (שם) הקשה עוד, הא יוסף התוודע לאחיו בשבת, דהא מבוה מבה והכן היה בערב שבת (כ"ד צ"ג), ולא הותרה בכיה בשבת (ש"ע א"ח סימן רפ"ח) ע"ש. ויש לומר דהנה הכתוב אומר, צום הרביעי וגו' יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה, ובפשוטו דקאי על זמן הגאולה. אבל יש בזה עוד כוונה, על פי מה שכתב בדרשות חתם סופר (ה"ג פ"ד): על מאמרם (תענית ל): כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בנחמתה, ולמה לא אמרו בלשון עתיד שיזכה ורואה בנחמתה. אבל הענין הוא, דהנה חז"ל אמרו שתשעה באב נקרא מועד ואין אומרים בו תחנון, והלא יפלא אף יקרא זה מועד, והבית חרב וקרבן ה' לא הקריבו במועדו. אך הענין כי נתבונן אף היתה כזאת, שזה קרוב לאלפים שנה שכתנו כל מיב בעו"ה, ועדיין לא נשכח זכר בית המקדש מאתנו ועפעפינו יזלו מים, מה שלא נמצא כן בשום אומה ולשון שנאבדו מתוך הקהל ונשכח זכרם, ולא בכו זמן רב כזה כמונו בית ישראל.

ומעם הדבר כי והו באמת נחמה גדולה, שאין מקבלין תנחומין על חי (מסכת סופרים פ"ק כ"א), מה שאין כן מת גזירה שישתבח מן הלב (כ"ד פ"ג-ט). לכן כל האומות שאין להם תקוה לחזור למה שנאבד מהם, לכן נשכח זכרם מפייהם. אבל אנו בני ישראל שמקיים ומצפים ליום שעתיד הקב"ה לירד למטה, וחסדינו יחיו וישבעו טוב, על כן אין אנו מקבלים תנחומים. נמצא שזה האבל לנו לנחמה גדולה. ועל כן תשעה באב הוא לנו מועד גדול, כי בו נדע ונשכיל שעתידים אנו לחזור לקדמותנו, וזהו דקדוק שדקדקו חז"ל באמרם כל המתאבל הרי הוא זוכה ורואה מיד בנחמתה, כי זהו תנחומינו במה שאנו מתאבלים כל כך גם אחרי זמן רב כזה ודפח"ח. - ובחלת סופר (עמ"ס תענית) הוסיף, דכיון דירושלים ובית המקדש בנוי ומשובלל למעלה (רש"י סוכה מ"א), רק מאתנו נאבד, ויש תקוה, לכן אין מקבלין תנחומין עליה ע"ש (ועיין שמן ראש ח"ט פ' דברים ט"ז).

והנה זכריה הנביא היה בזמן שהבית היה עומד, והתנבא על העתיד, שיהיו לישראל ארבעה צומות לזכר החורבן, אמנם הודיע לישראל, כי עצם הצום הרביעי וצום החמישי וגו', אם כי מצד אחד יהיה יום צום ועינוי, מכל מקום צום הזה יהיה גם באותו עת לששון ולשמחה, בכיה מסמרא דא ושמחה ומועד מסמרא דא, כי מה שצמים ומתאבלים כאלפים שנה, זה בעצמו מורה באצבע שלא אבדה תקותנו, ואנו מחכים בכל יום שיבא ויקבץ נדרי ישראל. והוא על דרך שמצינו רבי עקיבא (מכות כ"ד) שבאותו שעה שראו שועל יוצא מבית קרשים, והברוי היו בוכים, היה רבי עקיבא משחק, כי ראה בו גם נציץ הגאולה, והשחק והשמחה היו כל כך גדולים ועצומים אצלו עד שלא היה אפילו בוכה על החורבן שרואה. - וכמו כן יוסף הצדיק שבכה אז החמשה בכיות, כי ראה לפניו החורבן, והצומות שיבכו ישראל עליה, עצם הבכיה שלו הביאה לפניו שמחה, כי ראה בהבכיה גם הנחמה, והשמחה שהתעוררה בו משמחת הגאולה, היתה עצומה יותר לפניו מהכאב של הבכיה, ולכן בכה גם בשבת.

ובזה יובן גם כן מה שנפל כעת יוסף על צוארי בנימין בעידן שמחה, ובכה על חורבן הבית, כי במכירתו של יוסף, שהתאבל עליו יעקב ימים רבים, ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמו וימאן להתנחם (לז-ח), ונתברר להם בזה שרק על המת נגזרה גזירה שישתבח מן הלב ולא על החי (עין רש"י שם), שהרי לא שכחוהו אותו יעקב ובניו כל הימים הללו, ומוזה נתעוררו כי הבכיה ימים רבים על המקדש ואין יכולים להתנחם, הוא גם כן מפני שבית המקדש עדיין חי, ואם כן הבכיה עצמה שמחה הוא, שעדיין לא אבדנו תקותנו, וממילא היו בכיה של שמחה הנגזרה בה, ויכולים לבכות גם בשבת. - יתן ה' שנשמע קול מבשר בימינו, על הר גבוה עלי לך מבשרת ציון, ונחמו נחמו יאמר אלִיכם, בכיאת בן דוד במהרה דיין.

<p>נתנדב ע"י ידידיו מוה"ר ר' יעקב שאהנבערגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב</p>	<p>לע"נ האשה החשובה מרת גינענדל ב"ר שלמה ע"ה ככלות השבעה לפטירתה ז' אב תש"ע לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה הונצח ע"י בנו מוה"ר ר' אברהם פנחס בערקאוויטש הי"ו הרוצה לנדב להוצאת הגלוין יפנה להר"ר יואל כ"א"ש פייערווערקער הי"ו 718.387.5770</p>
--	--